

El Crit Catalá

Periódic mesal portaveu del CENTRE NACIONALISTA DE Cerdanya

No's publicarà cap treball, que no vingui avalorat amb la firma de son autor

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
"Centre Nacionalista de Cerdanya"

PREU DE SUBSCRIPCIÓ: 2 pessetes l'any
Pagament a la bestreta :: Nombre soft, 15 cénts

SALUTACIÓ

PAS AL NACIONALISME!

L'objecte de sortir a llum EL CRIT CATALÁ es per a exterioritzar l'entusiasme que sentim per a tot lo catalá, per a tot lo nostre. No podem sostenir ja més un silenci passiu que ens hauria portat a la inactivitat, a la sòn, a la mort del ideal...

Fins avui, les quatre parets que envolten nostre casal, reclinien entre elles aquell amor immens, aquell patriotisme que sentim envers nostra dolça mare Catalunya. Aquelles quatre parets no deixaven oír al fora el nostre crit catalaníssim que de nostres llavis eixia cada volta que una nova ferida, un nou insult, una nova befa, venia a ajuntar-se a les ja innombrables portades a cap, sempre, per gent forastera i per gent extranya.

EL CRIT CATALÁ ja no restarà més reclòs; sortirà potent i entusiasta de nostres pulmons, per a que la veu del poble s'ajunti amb ell i amb ell estimi a Catalunya.

EL CRIT CATALÁ es farà sentir sense pò, amb fermesa, amb aquella fermesa d'esperit característica en els vérs cataláns. Ell sabrà enaltir les bones gestes, les bones accions; ell sabrà culpar a aquells qui son traidors a la patria, a la terra, a la vila.

Salut, companys de causa catalana; deixeu-nos venir amb vosaltres, doncs la vostra causa es també la nostra: ajunteu el nostre clam, encar que flac, al vostre ja potent.

Salut, Ceretania i El Pirineo: la nostra missió es un xic distinta de la vostra, mes, com a cosa de casa, rebèu nostre abraç.

Salut a nostre representant en Eusebi Bertrand que ha sigut i és el propagador del amor a nostra patria.

SALUT a tots, i amb salut, força i convicció, deixem anar EL CRIT CATALÁ: VISCA CATALUNYA!!!

La Redacció

L'història dels pobles, la trajectòria de llur vida nacional a través dels segles, pot ésser dificultada, torçada, pero jamai interceptada ce manera absoluta. Una mostra ben palesa en tenim a Catalunya: les baionetes castellanes i franceses primer, i una política intrigant i opressora després, no han pogut anorrear la nacionalitat catalana. I així havia de ser, tenint en compte que el sentiment de nació, com a tal, afecta al cor de nostre poble, es filtra a lo més íntim del seu ésser i entra en sa constitució psicològica.

El catalá, com tot individu de qualsevol altra nacionalitat ben marcada i definida, porta en sí, *velis nolis*, el segell de la seva nació. Tots coneixem el tipus ridicol, per sort cada dia més rar entre nosaltres, que parla, o pretèn parlar, una llengua estranya, obligant-hi també a sa familia, a pretext de que aixó vesteix molt, que critica i censura el nacionalisme de la seva pátria amb raons de *senyor Esteve* unes vegades i de *don Clodoaldo* les més. No us faci por aital individu, doncs encara que no s'ho pensi i contra sa voluntat, en mig del mateix camp de la cursileria en què constantment es troba, les clàssiques ficades de peus, pregonarán amb més valor i eficàcia que podria fer-ho el nacionalista convençut, la bondat d'aquest ideal. Es un nacionalista més, inconcient i forçat.

El nacionalisme es, doncs, força, energia, vida,... el nervi d'una nació. Es un foc sagrat que envolcalla els pobles en flamarades de patriotisme.

Si'ls redueix a cendres algunes voltes, en sorgeixen sempre d'elles, com Fénix, altres nacionalitats esplendoroses, joves i vigoroses, que flamegen encara més en l'aire el sentiment patriòtic.

El nacionalisme és un corrent avassallador que s'obra pas en mig de tots els obstacles i entrebancs de les arcaïques convencions polítiques. No se'l detura; tot lo més se'l desvia de son curs; pero allavors es desborda i fira per terra quant s'oposa al seu pas.

Debades s'ha volgut ofegar el nacionalisme català, empleant totes les armes i tàctiques. El seu actual ressorgiment ens diu ben clarament que Catalunya, com a nació, fa sa via, que va saturant-se de l'esperit patriòtic necessari per a produir una magnífica pluja de grandeses espirituals i materials, a fi de què l'esdevenidor no deïdigni del seu passat esplendorós.

La Puigcerdá, la perla dels Pirineus centrals catalans, també s'apressa a ocupar el lloc d'honor que en el moviment nacionalista català li correspon. La joventut s'imposa. La seva embranzida ha de lliurar la vila de l'encallament polític en que es troba, fent-li empendre la marxa vers la regió dels ideals. Res podrà detenir aquesta marxa si és impulsada per una fèrria voluntat; res podrà impedir el triomf del nacionalisme a Puigcerdá si la seva joventut sent brollar per ses venes sang catalana.

Catalunya així ho espera. I al reconquerir les llibertats perdudes, la gratitud envers tots els seus fills, ha de perfumar la Cerdanya i son Pirineu ingent. Que aital esperança mantingui l'entusiasme i serveixi de recompensa als esforços actuals de nostres joves nacionalistes.

Blickton

SOBRE UNA ATRACADA

El dia 4 del corrent, a la carretera de les Bouillouses a Mont-Louis, fou atracat l'automóbil del Prefecte dels Pirineus Orientals per tres individus armats, dos d'ells amb la cara tapada.

Sortosament, ben prompte s'han trovat els atrevits assaltants. El dia

7 fou defingut prop del pont de Llivia, per gendarmes francesos, un d'ells, nomenat Gaspar Marín, subjecte de mals antecedents, antic contrabandista, bastant conegut a Puigcerdá.

I el dia 9 arribá el torn als dos restants, Josep Luís Hurtado, dit Saragossa, i Francisco Tournil, conegut per Sales, que foren arrestats en aquesta Vila.

El dimarts passat, en roda de presos foren reconeguts els dos definguts per tres ocupants del auto robat, quedant, en vista d'aixó, els definguts a disposició del Jutge d'Instrucció.

Felicitem al Sr. Jutge per haver, segons rumors, evitat que la detenció d'aquests dos individus tingués lloc—com la del seu company Gaspar Marín—prop del pont de Llivia i per agents estrangers, com se'ns diu que estava projectat i planejat.

De ser veritat aixó... Es denigrant i vergonyós que hi hagin representants de l'ordre públic que's prestin a aitals combinacions.

Si a un delinqüent se l'agafa a Espanya i el delicte de que és acusat no comporta la extradició, que se'l jutgi a Espanya, com procedeix. Els tribunals espanyols serán prou aptes, a ben segur, per aplicar la pena corresponent.

Que els vehins no pensin ben bé aixís, què hi farem! Ells son ben lliures de pensar com vulguin, i si volèu, fins goso a dir que está justificat que facin algun pas per a obtenir el seu fi.

Però que hi hagi individus, amb dignitat professional (i nacional) tant desnerida, que's prestin amb tota la fà a proporcionar als seus col·legues francesos un exit que havia de correspondre a ells, i que, a més a més—i aixó es lo que nosaltres recriminem—passin per sobre les lleis, ells, que segons tenim entès, están posats per a fer-les complir, aixó no que no'ns ho expliquem i ens costa de creure.

D'un dels definguts, del Francisco Tournil, que fa uns set o vuit mesos resideix a Puigcerdá, i que ara se'l presenta com a capitost de la *quadrilla*, es diu insistentment que en el seu domicili hi funcionaba una *timba*, on es desvalitzava a infeliços treballadors. Clar que ara, agafat el dit subjecte, la *timba* quedarà disolta.

Però per la vila circula *sotto voce* algun nom de col·laborador en aquelles trapaceries. No volem ni podem

denunciar a ningú. No tenim proves ni ho hem vist. Solsament recollim la veu del carrer i ens permetem cridar l'atenció del qui correspongui per a que faci lo possible per a esbrinar lo que pogués haver-hi de cert en tot aixó.

BITLLET DEL MES

Mr. Brousse (el nostre amic Brousse) parlant fa pocs dies dels empleats de l'Estat francès, deia que *il faut serrer*.

Feia remarcar els motius sobrants que té per a revoltar-se el pobre infeliç contribuent que té d'escarrassar-se del matí al vespre per a sostenir els seus i pagar els impostos i contempla el genere de vida que's donen funcionaris de l'Estat generosament pagats i sense fer res.

Agafant-me en allò que diuen els castellans de que «mal de muchos, consuelo de tontos», a vos, Mr. Brousse, que us queixeu de lo que passa a la vostra patria amb els empleats, si fossiu un tonto (de la qual cosa estic persuadit que esteu molt lluny) us pregaría que giresseu els ulls cap a la vostra vehina Espanya, amb el plè convenciment de que us aconhortariau tot seguit del vostre enug.

Dels funcionaris francesos, digueu que fan aixó i alló. Doncs bé, els espanyols també ho fan i a més a més us miren per sobre l'espatlla, com a éssers inferiors que som als seus ulls. I lo bó del cas es que nosaltres mateixos ens havem arribat a convencer que ho som d'inferiors a ells.

També, vos podeu dir que *il faut serrer*. Nosaltres solament, i encara en veu baixa, que *il faudrait serrer*.

Però, ben mirat, valdrá més que no hi mireu cap aquí per a esbrinar tot aixó que us deia.

No, no ho feu, perquè a ben segur aital cosa us donaria tema per a confeccionar uns quants articles periodístics sobre *Choses d'Espagne*, amb una base més consistent que'ls que haveu publicat recentment en diferents diaris francesos sobre *l'Espagne et les allemands*, en els quals tantes barabassades haveu dit.

JOAN SEU

NOSTRES PROPOSITS

Tots ells son bons, i si no vegèu-los:

Fomentar el nacionalisme que es ideal de salvació per la patria gran.

Estimar a Catalunya per sobre totes les coses, i fer per a ella tot lo que estiga de nostra ma.

Treure per sempre de nostra Cerdanya la vella política rutinaria que fins avui l'ha tinguda endormiscada. Fer-ne una encontrada, essencialment catalana, políticament sanejada, de lo que puga enorgullir-se la Catalunya gran.

Defensar la nostra terra presentant cara als innobles paràsits ja caducs qu'han vingut xuclant-se-l'hi la sang, aprofitant aquest encallament, aquest refredament d'esperits que tant funest podria esser-nos.

Despertar-nos tots i girar els ulls al món.

Presentar batalla, alçar els cors, tenir fè i esperança. La lluita serà difícil, sens treva. Com més difícil serà, com més activa, més gros serà el triomf.

EL CRIT CATALA es la nostra arma. Arma i bàlsam tot d'una peça.

Ell ferirà a quiscun que sia traïdor a la terra; a quiscun qui vulgui engrèixar-se en la bona fè del poble...

Ell gorirà al atacat covardament amb males armes, i pendrà sa defensa.

Farà conèixer i valdre les llibertats del ciutadà, i serà inexorable contra aquell, o aquells, qui pretenguin trepitjarles.

EL CRIT CATALA posarà els ulls en tot lo que l'hi sia possible. La veritat es son lema.

"Cantant les veritats es perden les amistats"; pot-ser si: mes, a la llarga, aqueixes amistats perdudes, serán la coronació, l'epíleg de nostres propòsits.

Entretant, doncs, a fer feina...

CRITS

Comencem aquesta secció amb el crit que'ns mou i ens guí, amb aquell que'ns sacceja i ens arbor.

Donem-lo ben fort, amb tofa l'ànima.

VISCA CATALUNYA!

Juntem la nostres veus a la campanya que ha emprès un colega local sobre la desaparició del célebre «Dietari de Puigcerdá». Lo que de bell entubi es presentava difus, es vá precisant. Amb bona voluntat ben prompte s'arribará a la fi, que es esbrinar com varen desapareixer aquests llibres de l'arxiu de la vila, qui es que es prestá a fer-los desaparèixer, i com a remat obligat, el càstic del culpable o culpables, portant-los als tribunals, sien qui sien, exigint al ensems la devolució d'aitals obres, que forçosament ténen de tornar al nostre arxiu.

En Górriz assistí a l'Assamblea que el partit reformista celebrá a Madrid fa poc; mes no sabem amb quin caracter: ben mirat, per aixó, ja ho endevinaríem.

A ben segur es devia atribuir el títol de delegat dels reformistes de la Cerdanya; amb tal de que recabés la corresponent autorització de l'altre reformista que hi ha en aquesta comarca a més de D. Valentí, se n'hi podia anar tranquil.

A n'el senyor Górriz un secret designi l'ha portat cap a Madrid, que a nosaltres ens sab greu de pregonar a crits, mes no ens en sabem estar. Aquest Sr. somnia a tot-hora amb l'alcaldia de la vila, i treballa com un nègre per a que en son dia l'hi donguin la vara de Madrid estant, en la impossibilitat manifesta d'obtenir-la pels vots a Puigcerdá.

Sería una llástima (per ell, no pel poble) que tanta cosa a la fi no l'hi servís per a res.

Fa uns dies que a l'arribada dels autos de Ribes, el quefe de policia es permeté obsequiar amb dos o tres cops de puny a un chofer d'un dels dits autos, i aixó amb tota naturalitat, com si tal cosa.

No volem entrar a discutir lo què el mogué a fer aital bravesa, pero si l'hi direm que no té cap dret a atropellar a ningú, i que ell es el menys qualificat per a promoure escandols.

No podem per menys de creure que pel qui correspongui s'haurá fet lo precis per a posar la seva valenta gesta en coneixement de la superioritat d'aquest individu desaprensiu, que es permet tractar-nos com a esclaus.

Un periódic barceloní, amb ocasió dels discurs dels senyors Vazquez Mella i Puig i Cadafalch, pronunciats el mes de Juny prop-passat a la capital catalana, establia un parangó entre el procediment oratori i la ideologia política d'ambdós oradors, demostrant la diferencia essencial entre les oratories castellana i catalana, entre la nostra mentalitat i la de Castella.

El discurs del Sr. Mella fou una divagació, un capriciós passeig per la historia i el mapa.

Fondament catalá fou el parlament del president de la Mancomunitat. Sobri en la forma, ric en el contingut, estructurat en son conjunt. Un discurs catalá pels quatre costats. No un discurs de paraules, no: un discurs de fets.

Hem tingut a les mans els primers nombres del formós setmanari-infantil catalá *La Mainada*.

Es una acurada publicació on figuren com a col·laboradors i dibuixants les primeres firmes de la nostra terra.

El seu objecte es despertar les joves intel·ligencies, preparar la Catalunya de demá.

Entre les seves seccions compte amb la d'Historia de Catalunya, en la quina recull les més notables gestes de l'antiga Catalunya.

Organitza interessants concurs en els que pot pendre part tota la joventut catalana.

Nois de Catalunya, compreu i llegiu tots *La Mainada!*

LES FESTES DEL ROSER

La festa major de la vila, fou enguany, si fa no fa, una repetició casi exacta de lo que fou la festa major de l'any passat, i de l'altre... Balls i varietats, varietats i balls. Ah! i futbol.

Del diumenge, primera diada de festa, cal remarcar la gernació que bullia per carrers, places i passeigs, omplint-ho tot a vessar. I encara varem tenir sort (es un dir) que aquell dia el comissari de la Guingueta es llevà mal humorat, i no deixà passar la frontera a una munió de compatriotes seus, que volien cometre el *crim* de venir a passar unes hores entre nosaltres.

Els envelats, puig en tinguérem dos d'envelats, un a la plaça Major i l'altre al passeig del 10 d'Abril, es vegeren ben concorreguts. Al primer tenien la orquestra «La Ampurdanesa» que no convencé ben bé, i al passeig del 10 d'abril, amenitzaba la festa la cobla «Pep de Figueres». Una *ganga* pels sardanistes: llàstima que amb la excusa dels sindicats, en toquessin tant poques.

La nit del dilluns tingué lloc al pati del teatre del Cassino Ceretà, un lluidíssim sarau, on es congregaren les formoses nines cerdanes, lluint boniques *toilettes*, propies de la diada i del lloc. La orquestra «Flores», de casa, es portá molt bé.

Durant els tres dies actuá en el dit teatre, una *troupe* de varietats.

El diumenge es celebraren dos partits de futbol. El redactor sportiu es cuidarà de detallar-los.

Mot de la fin: Els programes de les festes, dels envelats, entitats, etc. tots éren redactats en catalá, amb una sola excepció: els pertanyents al Cassino Ceretà.

ESPECTACLES

El diumenge dia 5 de Juny, es representá en el teatre del Cassino Ceretà el drama *Terra Baixa* del gran patrici Guimerá, per elements del «C. N. de C.» sota la encertada direcció del Sr. Samará. L'espaiós local estava plè de gom a gom.

L'èxit que s'obtingué per tots conceptes, es dels que fan època.

El diumenge següent, dia 12, es representá *María Rosa* en el propi teatre i pels mateixos elements, també amb força èxit.

Per a el dia 17 s'es organitzada una vetllada quin benefici íntegre serà entregat a la Comissió pro-publicació del «Dietari de Puigcerdá». Hi col·laboren la aquestra «Flores», el medium Dr. Torres, en Lluís Companys cantaire de l'Orfeó «Renaixement» de Sans, els Srs. Samará (pare i fill) i la «Secció d'Aficionats».

En el proper nombre donarem compte de dita vetllada.

SPORTS

FUTBOL

El diumenge dia 5, es jugá al camp del «Puigcerdá F. C.», un partit molt interessant entre el primer «team» del «Balira F. C.» de la Seu d'Urgell i el primer del «Puigcerdá», essent presenciat per regular concurrència.

L'interés no decaigué un sol moment. Es vegeren boniques jogades per ambdós bandols. Essent les forces bastant equilibrades el domini anà repartit; potser dominá més el local, com ho demostra el que durant la primera part es tiraren set «corners» contra els visitants, per dos contra el «Puigcerdá», mes els devaners de casa no estären ben encertats en el xutar a gol. El partit es doná per acabat, amb el resultat de 4 a 4, uns deu minuts abans de l'hora reglamentaria, per haver-se permès uns joves bellverencs invadir el camp i agredir a un jugador del «Puigcerdá».

Els visitants causaren bona impressió, encara que el seu joc pecá de brut; lo millor d'ells la línia davantera. Els nostres tots es portaren bé. Remarquem el mig-centre Tuca i els defenses.

NOTICIARI

La esposa de nostre volgut amic i president del Centre Nacionalista, En Jaume Cadefau, el dia 9 del finit mes de Juny doná a llum dues formoses criatures; nen i nena.

La mare, que estava bastant delicada, es trova ja quasi totalment restablerta.

Nostres felicitacions mes afectuoses per aitals benhaurances.

—Es trova novament entre nosaltres en Lluís Tuca, juntament amb les seves germanes i germá, els quals, a quin més, tantes simpaties ténen en aquesta vila.

A n'en Lluís no'ns sabem estar de enviar-li, desde aquestes columnes, nostra més coral felicitació per les classificacions que se'n emportá en totes les assignatures del penúltim curs d'odontologia. De notable per amunt.

—El dia 24 de juliol debutará en el teatre del Cassino Ceretà la companyia de comedia de l'Estudi Cirera de Gracia.

Desitjem que la seva actuació sia força brillant.

—A la matinada d'ahir, dia 14, deixá d'existir el conegut comerciant d'aquesta vila, Andreu Rigola, pare polític del regidor nacionalista Norbert Cot.

Descansi en pau.

A l'acte del sepeli, efectuat aquest matí, hi ha assistit una gernació, prova manifesta de les simpaties que gosaba el finat, així com també sa família, a qui trasmetem nostre condol.

—El jove comerciant Guillem Maig es trova greument malalt.

Li desitjem un prompte restabliment.

Impremta CERETANIA - Carrer Major, 39, Puigcerdá

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

EN ..... que viu a .....
carrer ..... nombre ....., se subscriu per una anyada a
EL CRIT CATALA. Adjunt l'import de la subscripció.

— Omplí's aquest butlletí i remeti's junt amb l'import a n'aquesta Administració.
— Pot remetre's l'import en segells de correu.